

Valentina Ivanić

Organizaciona KULTURA
kao činilac KONKURENTNOSTI
preduzeća u tranzicionim uslovima

Valentina Ivanić

**ORGANIZACIONA KULTURA KAO ČINILAC
KONKURENTNOSTI PREDUZEĆA U
TRANZICIONIM USLOVIMA**

**- Osvrt na organizacionu kulturu kao činilac konkurentnosti
preduzeća u Srbiji i AP Vojvodini -**

Beograd, 2017.

Autor

Valentina Ivanić

Izdavač

Institut ekonomskih nauka
Zmaj Jovina 12, 11000 Beograd
Tel. (011) 2622-357, 2623-055
Faks: (011) 2181-471
www.ien.bg.ac.rs
office@ien.bg.ac.rs

Za izdavača

Dr Jovan Zubović, direktor

Recenzenti

Prof. dr Blagoje Paunović
Prof. dr Dragan Đurićin
Dr Ivana Domazet

Kompjuterska obrada

Institut ekonomskih nauka

Štampa

DonatGraf, Beograd

Tiraž

250

ISBN 978-86-89465-33-4

© Institut ekonomskih nauka 2017. Sva prava zadržana. Bez pismene saglasnosti izdavača nije dozvoljen nijedan oblik reprodukcije, kopiranja ili prenošenja kako celine, tako i posebnih delova ove publikacije

Sadržaj

I UVODNI DEO METODOLOŠKE OSNOVE ISTRAŽIVANJA	11
1.1. FORMULACIJA PROBLEMA ISTRAŽIVANJA	12
1.2. PREDMET ISTRAŽIVANJA	16
1.3. CILJEVI ISTRAŽIVANJA	17
1.4. HIPOTEZE	19
1.5. NAČIN ISTRAŽIVANJA	20
1.6. NAUČNA I DRUŠTVENA OPRAVDANOST ISTRAŽIVANJA	25
II PARADIGMATSKE OSNOVE UPRAVLJANJA I KONKURENTNOSTI UOPŠTE I UPRAVLJANJA I KONKURENTNOSTI U TRANZICIONIM USLOVIMA	27
2.1. GLOBALIZACIJA – KULTURNE DIMENZIJE GLOBALIZACIJE I NAČINI NA KOJE ONA OBJAŠNJAVA PRIRODU UPRAVLJANJA PREDUZEĆIMA	33
2.2.1. Specifičnosti priključenja tranzicionih zemalja EU kao proces vrednosne konvergencije i ili krosvergencije	38
2.2. REGIONI I NOVA REGIONALIZACIJA	42
2.2.1. Regionalizacija (EU) kao odgovor na globalizaciju i uloga regiona u procesima pridrživanja EU	42
2.2.2. Nova paradigma regionalnog razvoja i činioci unapređivanja konkurentnosti regiona.....	45
2.3. TRANZICIJA	50
2.3.1. Ateoretični karakter tranzicioih procesa.....	50
2.3.2. Prva i druga tranzicija u Srbiji.....	54
2.4. NOVA PARADIGMA RAZVOJA	61
2.4.1. Elementi nove paradigme razvoja	61
2.4.2. Obeležja kulturne dinamike novog kapitalizma	64
2.4.2.1. Kroskulturalni menadžment posmatran iz perspektive mekog kapitalizma.....	65
2.4.2.2. Društveni i humani kapital njegova važnost u kontekstu kulturne dinamike novog kapitalizma.....	68
2.5. STRANE DIREKTNE INVESTICIJE	73

2.5.1. Strane direktne investicije kao metod transponovanja obrazaca kulture u tranzicione ekonomije i očekivani efekti tog transponovanja	73
2.5.2. Strane direktne investicije u tranzicionim ekonomijama i dimenzije kulture kao faktor postakvizicione performantnosti.....	80
2.6. SREDNJA PREDUZEĆA I PREDUZETNIŠTVO.....	85
2.6.1. Elementi konceptualnog i teorijskog okvira za sagledavanje uloge rednjih preduzeća i preduzetništva u razvijenim tržišnim i u tranzicionim ekonomijama	85
2.6.2. Dimenzije organizacione kulture i uticaj na upravljanje preduzećima srednje veličine.....	97
2.6.3. Srednja preduzeća i preduzetništvo u tranzicioinim ekonomijama sa posebnim fokusom na kulturno kognitivne predstave o tim fenomenima u Srbiji	102
III TEORIJSKE OSNOVE UPRAVLJANJA I ORGANIZACIONE KULTURE	107
3.1. TEORIJE UPRAVLJANJA	108
3.1.1. Klasična teorija upravljanja.....	108
3.1.2. Bihejvioralni pristup upravljanju.....	109
3.1.3. Sistemski pristup upravljanju	111
3.1.4. Kros kulturalni menadžment	111
3.2. KULTURA.....	118
3.1. Paradigme organizacione kulture – paragima funkcionalizma i paradigma interpretativizma.....	118
3.2. Evolucija konstrukta organizacione kulture i definicije organizacione kulture.....	120
3.3. MODELI I DEFINICIJE KULTURE I DIMENZIONALIZACIJA KULTURE	122
3.4. ORGANIZACIONA KULTURA U PROCESU TRANZICIJE.....	131
3.5. HOFSTEDEOV MODEL NACIONALNE I ORGANIZACIONE KULTURE	139
3.5.1. Osnovni elementi Hofstedeovog modela kulture	139
3.5.2. Pregled empirijskih istraživanja baziranih na Hofstedeovom modelu i mogućnosti adaptacije modela za analizu na nivou organizaicja	145
3.5.3. Karakteristike Hofstedeovog istraživanja i metodološka ograničenja	148
3.5.4. Kritike Hofstedeovog modela dimenzija kulture	149

3.5.5. Elementi Hofstedeovog modela nacionalne vs organizacione kulture	151
3.6. ORGANIZACIONA KULTURA I NJEN UTICAJ NA PERFORMANTNOST PREDUZEĆA	155
3.6.1. Faze istraživanja organizacione kulture i organizacione performantnosti ..	155
3.6.2. Različiti pristupi pojmu performantnosti.....	159
IV ELEMENTI TRADICIONALNE, PREDINDUSTRIJSKE I INDUSTRIJSKE KULTURE.....	164
4.1. DIMENZIJE TRADICIONALNE KULTURE.....	165
4.2. DIMENZIJE PREDINDUSTRIJSKE KULTURE.....	177
4.2.1. Društveno ekonomske pretpostavke perioda koje odlikuje predindustrijska kultura	177
4.2.2. Paradigma društvene homogenosti.....	185
4.2.2.1. Kulturne pretpostavke socijalizma – videne očima stranih autora.	190
4.2.2.2. Kulturne pretpostavke socijalizma – videne očima domaćih autora	203
4.3. DIMENZIJE INDUSTRIJSKE KULTURE.....	211
4.3.1. Participacija kao osnovno pitanje industrijske demokratije	211
4.3.2. Doprinos jugoslovenskog modela participacije razvoju modela upravljanja.....	221
4.3.3. Vrednosti industrijske kulture tranzicionih ekonomija	230
4.4. NOVIJA ISTRAŽIVANJA ORGANIZACIONE KULTURE AUTORA IZ SRBIJE ZASNOVANA NA HOFSTEDEOVOM MODELU	239
V REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	246
5.1. ANALIZA DEFINISANIH HIPOTEZA ISTRAŽIVANJA	248
5.2. OPERACIONALIZACIJA VARIJABLI ISTRAŽIVANJA.....	254
5.2.1. Distanca moći.....	254
5.2.2. Izbegavanje neizvesnosti.....	257
5.2.3. Individualizam – kolektivizam.....	259
5.2.4. Maskuline versus feminine dimenzije.....	262
5.3. INTERPETACIJA I DISKUSIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA	264
5.3.1. Interpretacija rezultata istraživanja dobijenih na osnovu anketiranja menadžera i zaposlenih u dve grupe preduzeća srednje veličine u AP Vojvodini.....	267

5.3.1.1. Distanca moći – vrednosti test statistike, verovatnoća i frekvencija odgovora ispitanika.....	267
5.3.1.1.1. Sumarna interpretacija rezultata istraživanja za odgovore koji indikuju distancu moći	271
5.3.1.1.2. Kretanje indeksa distance moći kroz vreme	273
5.3.1.2. Izbegavanje neizvesnosti - vrednosti test statistike, verovatnoća i frekvencija odgovora ispitanika.....	276
5.3.1.2.1. Sumarna interpretacija rezultata istraživanja	279
5.3.1.2.2. Kretanje indeksa izbegavanja neizvesnosti kroz vreme	280
5.3.1.3. Individualizam i kolektivizam - vrednosti test statistike, verovatnoća i frekvencija odgovora ispitanika	284
5.3.1.3.1. Sumarni rezultati istraživanja	291
5.3.1.3.2. Kretanje indeksa individualizma kroz vreme	293
5.3.1.4. Maskuline i feminine vrednosti vrednosti test statistike, verovatnoća i frekvencija odgovora ispitanika	294
5.3.1.4.1. Sumarni rezultati istraživanja	302
5.3.1.4.2. Feminine vs maskuline vrednosti – kretanje vrednosti maskulinog indeksa kroz vreme	303
5.3.2. Interpretacija i diskusija rezultata dobijenih na osnovu analize indikatora konkurentnosti preduzeća u Vojvodini.....	305
5.3.2.1. Vremenski okvir analize	305
5.3.2.2. Indikatori finansijske strukture i indikatori rentabiliteta preduzeća	307
5.3.2.3. Analiza indikatora finansijske strukture i rentabiliteta preduzeća u AP Vojvodini u periodu od 2007–2010.....	308
VI ZAKLJUČAK	315
6.1. UPOREĐIVANJE DOBIJENIH REZULTATA S REZULTATIMA SLIČNIH, RANIJE SPROVEDENIH ISTRAŽIVANJA	316
6.2. POVEZIVANJE DOBIJENIH REZULTATA ISTRAŽIVANJA S HIPOTEZAMA.....	321
6.3. OBRAZLAGANJE ZNAČAJA DOBIJENIH REZULTATA ZA POSTOJEĆU TEORIJU	325
6.4. PRAKTIČNE KORISTI.....	327
6.5. MOGUĆNOSTI NASTAVLJANJA NOVIH ISTRAŽIVANJA UTEMELJENIH NA DOBIVENIM REZULTATIMA.....	328

Sadržaj

6.6. METODOLOŠKA OGRANIČENJA U ISTRAŽIVANJU	330
7. ANEKSI.....	332
Bibliografija	336

ZAHVALNOST

Zahvalnost za podršku u pisanju i objavljivanju ove knjige dugujem svojim profesorima i porodici. Prof. dr Momčilu Sakanu zahvaljujem se na sugestijama i pomoći oko metodološkog dela knjige. Prof. dr Blagoju Paunoviću zahvalna sam na savetima i sugestijama u toku pisanja knjige kao i na recenziji.

Branku Ivaniću, mlađem, želim da se zahvalim na ilustracijama koje su naknadno dizajnirane i čine sastavni deo ove knjige.

Na kraju, neizmernu zahvalnost dugujem svoji roditeljima, Desanki i Branku Ivanić, kojima i posvećujem ovu knjigu.

Autor

BELEŠKA O AUTORU

Valentina Ivanić je rođena 1969. godine u Odžacima, AP Vojvodina, Republika Srbija. Završila je Ekonomski fakultet u Novom Sadu. Magistarske studije na temu upravljanja malim i srednjim preduzećima završila je u organizaciji ECPD (European Centre for Peace and Development) i Univerziteta u Novom Sadu. Doktorsku disertaciju sa temom „Organizaciona kultura kao determinanta konkurentnosti preduzeća u AP Vojvodini u recesionim uslovima” odbranila je na Fakultetu Tehničkih nauka, Univerziteta u Novom Sadu.

Oblasti interesovanja su u sferi koja se bavi uticajima obrazaca nacionalnih kultura i kultura organizacija na makro odnosno mikro konkurentnost. Posebna oblast interesovanja su kulturološki koreni ponašanja ekonomskih aktera na prostorima zemalja Jugoistočne Evrope.

Certifikovani je trener za promene organizacione kulture po metodu Gerta Hofstedeja.

Bavi se istraživačkim radom i konsaltingom u okviru Cultural Due Diligence Instituta.

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

005.73
005
005.21:339.137

ИВАНИЋ, Валентина, 1969-

Organizaciona kultura kao činilac konkurentnosti preduzeća u tranzicionim uslovima : osvrt na organizacionu kulturu kao činilac konkurentnosti preduzeća u Srbiji i AP Vojvodini / Valentina Ivanić. - Beograd : Institut ekonomskih nauka, 2017 (Beograd : Donat graf). - graf. prikazi, tabele. - 353 str. ; 24 cm

Autorkina slika. - Tiraž 250. - Beleška o autoru: str. 353. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija: str. 336-351.

ISBN 978-86-89465-33-4

а) Организациона култура б) Предузећа - Управљање с) Предузећа - Конкуренција COBISS.SR-ID 244376332

